

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. IV. Quid de sententiâ cælos adstruente solidos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

simul omnes celos creatos esse, & solum secundâ die induratos, posse facillè ea testimonia infringi. Vnde constat, nullo modo posse inde quidquam certi deduci; sed, vt supra dixi, probabilius esse, formam ipsam substantialem esse diuersam. vt quid enim Deus perpetuò eam soliditatem aquis contra ipsarum naturam daret? nonne melius est creasse formam, quæ id esse peteret? Nec obest, celos postea corrumpendos: quia, quicquid de hoc sit, res naturâ suâ incorruptibilis potest diuinitus à Deo corrumpi vel annihilari.

S E C T I O I V.

De numero celorum.

NOVA hinc celebris occurrit de celorum numero difficultas. Qui celos fluidos dicunt, facillè se ab hac quæstione expediunt: ponunt enim vnum tantum celum per quod Planetas atraque discurrunt, sicut pisces in mari, aut aues in aère; difficultas est, casu quo celi sint solidi.

S V B S E C T I O P R I M A.

Sententia ponens vndecim, & alia tres tantum statuens, reuincuntur.

PVTANT nonnulli, quos sequuntur Conimbrienses 2. de Cælo, cap. 5. quæst. 1. art. 1. & 2. celos esse vndecim: septem inferiores distribuunt inter septem Planetas, octauum dant stellæ, nonum vocant *primum mobile*, decimum *glaciale*, vndecimum *empyreum*. Hæc doctrina, quam nonnulli recentiores putant paucos habere pro se patronos, est satis antiqua: imò Tannerus Disput. 6. quæst. 4. dub. 4. asserit per trecentos annos à Philosophis & Mathematicis traditam. Eam sequitur noster Clavius, Molina, & Pereyrius apud Tannerum supra. Nihilominus tamen quatenus ponit celum *glaciale*, & *primum mobile*, videtur falsa, non quidem quia impossibile fuerit Deo. duos ibi eos celos ponere (in hoc enim nec leuis est repugnantia) sed quia planè sine necessitate eos videtur ibi collocare. Et quidem de *glaciale* res est clarior, quia fundamentum fortè ponendi hoc celum est, quòd velint nomine illius intelligere aquas quæ super celos esse dicuntur in Scripturâ & Patribus. Hæc autem ratio nulla est, quia celum glaciale improprie & violentissimè potest dici aqua, præsertim cum multi Patres reputent, omnes alios celos etiam ex aquis condensatis factos; ergo nomine aquarum, quas supra celos ponunt, non ipsas in celum condensatas, sed veras aquas intelligunt: nec aliud video fundamentum ponendi tale celum.

Quod ad *primum mobile* attinet, etiam facillè rejicitur hæc sententia; nititur enim quodam principio in Philosophiâ falso, de quo Sectione sequenti, dum de motu celorum agemus: est autem, celos inferiores simul moueri duobus motibus contrariis, vno proprio, altero ab hoc primo mobili proueniente.

Deinde, etiam si hoc principium esset verum, non esset propterea necessarium ponere vnum celum, à quo ille motus proueniret: Angelus

enim mouens celum Solis v. g. posset simul ipsi vtrumque motum dare, & dum moueret Solem ab Oriente in Occidentem, posset etiam simul parum illum retrahere.

Idè est altera ferè extrema sententia, solum vnicum celum admittens, excepto empyreo & aère, quem etiam vocant celum. Vnde absolute dicunt se tres celos ponere: & dum Paulus se ad tertium celum raptum dicit, putant de empyreo intelligendum. Hi Auctores docent, Planetas & Errones omnes non esse affixos celo, sed per canales seu vacuitates quædam deuehi. Ita nonnulli recentiores. Verum hæc doctrina, licet ratione vacui non videatur mihi improbabilis, quia, vt alibi dixi, nihil est quod naturaliter peccat ne possit esse aliqua pars vacui, aliunde tamen efficacissimè eam reicio: quia pro Sole deberet celum mediâ ferè ex parte esse excavatum & vacuum. non enim solum totus circulus, quem die noctuque ab Oriente ad Occidentem, & ab hoc per Antipodas vsque ad nostrum Horizontem conficit, sed secundum celi latitudinem, iuxta totum spatium quo deflectit ab vno ad alterum Solstitium per sex menses, quæ est vna terribilis latitudo, quæ præsertim in his partibus Septentrionalibus cerni potest manè & vespere ex distantia ortus Solis 22. Iunij ab Ortû 21. Decembris. Porro totam eam partem esse debere excavatam, patet euidenter, quia aliàs Sol non posset intra illam iam huc iam illuc deflectere, deberet enim penetrari cum celo, vel celum esse fluidum, quorum vtrumque ab his negatur, & meritò; ergo debet totum illud spatium esse excavatum.

Quòd autem tanta excavatio seu vacuitas planè sit rejicienda, inde ostendo euidenter: nam intra illud spatium tam versus Orientem quam Occidentem, quàm etiam versus Meridiem, videmus de nocte multas stellas ex fixis, & Planetas Sole superiores: hi autem videri non possent, si medium inferius esset vacuum, quia per illud non possent trahi species ad oculos; ergo. Idem argumentum secundò facio in Lunâ, quæ etiam iam ad Septentrionem iam ad Meridiem deflectit, & eadem via quâ Sol: cum quæ ea via debeat esse centuplo latior fortè quàm Luna (nam si rectè consideretur totum spatium quo deflectit, possent esse intra illud minimum centum Lunæ. quid dico centum? multa millia.) debet ibi habere vnam vacuitatem multò maiore etiam quoad latitudinem; vnde perpetuò deberemus nos esse in tenebris, nec vniquam, propter vacuum illud, videre Solem. Huic vltimo argumento à Luna posset responderi, Lunam agitari extra ipsum celum intra aërem aut ignem, si hic ibi sit; quæ cum sint corpora liquida, cedunt, & statim vniuntur. Sed hæc responsio est contra ipsos aduersarios, qui eodem modo de Lunâ, quò de aliis Planetis loquuntur: videtur etiam esse contra Scripturam, quæ Solem & Lunam eodem modo dicit positos in firmamento; vnde non licet dicere vnum in celo, alteram in aère. Deinde, deberet necessariò tam ingens moles Lunæ totum aërem violentissimè cedere, & sonum non leuem excitare.

Dices Primò, omnium sententiâ Errones habent diuersum motum à motu sui orbis: hoc autem non potest fieri, nisi sint aliqua vacuitates in illo

illo orbe, ut iam in hac iam in illa sint, alioquin deberent penetrari cum suo orbe. Respondeo, falsum esse Antecedens, Errones enim habent diversas altitudines ex motu diverso orbis sui. Secundò responderi potest, Errones habere aliquos epicyclos, in quibus intra idem caelum iam huc iam illuc moueantur, ut inde in diuersis distantibus appareant.

51 Dices Secundò: D. Chrysostronus Hom. 4. in Genesim hac habet: *Qui igitur post tantam doctrinam ferret eos, qui ex suo capite loqui, & contra diuinum Scripturam multos celos dicere audent?* Ambrosius tres etiam tantum adnumerat celos Hexaem. 2. cap. 2. Respondeo, in primis testimonium Chrysostroni esse contra hos qui ponunt duos celos, ille verò tantum vnicum admittit, ergo auctoritas illius vtrique repugnat. Responderi Ambrosio & Chrysostrono potest, vnicum caelum quoad speciem eos admittere, plura verò eius indiuidua non negare. Quod si Ambrosius tres celos ponere videtur, idem est, quia empyreum & aërem nostrum etiam vocat caelum; hic autem solum loquimur de caelis Planetarum. Hoc modo etiam potest explicari Theodoretus, & Clemens Romanus apud Hurtadum Disp. 2. §. 14. quos pro se ibi affert. Addo Secundò, etiam si daremus, hos Patres eam sententiam expressè docuisse, non propterea nos cogi eam defendere; communis enim inter Philosophos & Astrologos Catholicos consensus et auctoritati sufficienter praeponderat.

SVBSECTIO SECVNDA.

Quid de questione.

52 PVI, casu quo caeli sint solidi, ponendos esse nouem, vnum empyreum immobile, huic immediatum aliud sidereum, & postea septem alios pro septem Planetis. Hac quoad septem pro Planetis constat ex dictis: non enim possunt moueri ab Ortu in Occalum diuersis motibus, nisi quilibet habeat suum proprium caelum, vel sint tam multi in caelo canales & vacuitates, ut planè impediatur superiorum stellarum conspectum, ut supra dixi. Quoad empyreum res est extra controuersiam, quoad stellatum verò res est magis dubia: posset enim quis dicere, ipsas stellas esse in empyreo quâ parte nos respicit; cum enim sint stellae inerrantes, possunt esse fixae in eâ parte caeli, nec necessarium est aliud caelum pro illis ponere. Respondeo tamen, caelum empyreum, in quo sunt Beati, non moueri, stellas autem has moueri, & consequenter indigere distincto caelo.

Contra haec omnia est difficultas haud leuis, non quidem rem physicè considerando, sed moraliter. Si enim caelum septimum perpendamus, inueniemus in eo magnitudinem propriè infinitam, in cuius comparatione Saturnus illi affixus est tamquam vnicum punctum, vel vna gutta aquae in comparatione totius maris; & adhuc multò minus (magis enim incredibiliter excedit tota sphaera eius caeli Saturnum, quàm Oceanus vnam guttam aquae.) Hoc ergo supposito, planè videtur à Dei sapientiâ alienum, ad illud quasi punctum non quidem in se, sed, ut dixi, respectiue ad caelum, Saturnum scilicet mouendum,

sine aliâ prorsus intentione aut vtilitate mouere totam illam propè infinitam caeli septimi machinam. Certè qui ad solam vnam guttam aquae mouendam totum Oceanum mouere perpetuò disponderet, non videretur prudenter rem disposuisse. Idem argumentum suo modo fit in omnibus alijs Planetis. Hoc est argumentum, propter quod supra dixi mihi apparere probabiliorem sententiam, asserentem, caelos Planetarum esse liquidos; sic enim non cogimur immentos eos orbis perpetuo motui subijcere, sed solos Planetas, qui eo ipso quòd caeli sint fluidi, possunt habere motus omnes quos Astrologi in illis deprehendunt: nec est in hac sententiâ necessarium designare Epicyclum seu circulum in quo sint hi Planetae, sed illi soli aguntur ab Intelligentiâ in circuitu.

Dices: Illi Planetae sunt solidi & densiores, ergo sunt grauiores quàm caeli, ergo cadent; quia cum caeli fluidi sint, non possunt eis resistere.

Respondeo Primò, eos sustentari ab Angelo à quo circumaguntur. Secundò respondeo, non esse bonam consequentiam, est res densior, ergo grauior: etenim glacies est densior quàm reliqua aqua, & tamen semper glacies supernatat, & aër est densior quàm sit stupa vel charta, & tamen haec descendunt infra aërem, ratio est, quia densitas non est idem quod grauitas.

SECTIO V.

De motu calorum.

53 QVAE de certâ cuiuslibet stellae magnitudine, & earum à nobis ac inter se distantia ab Astrologis dicuntur, omitto; multa enim hi supponunt, quae non videntur posse probari. Licet enim, quando certò quis deprehendit distantiam obiecti, possit potèa inferre quanta sit eius magnitudo; at distantiam vnde poterit primò certò probare, si priùs non fuerit reuensus? Vnde semper hi videntur probare vnam conclusionem ex aliâ, quod ostendo euidenter. Nam in nouis Cometis nullum est instrumentum, quo independentè à comparatione cum alijs caelis possit quis metiri altitudinem illorum: imò etiam post comparationem cum alijs caelis, quidam dicunt esse supra Lunam, alij infra, & quilibet putat se euidenter demonstrare; non ergo potest caeli Lunae altitudo à nobis vllò instrumento certò dignosci.

Dices: Scio quanta sit magnitudo Lunae, & hinc probo quàm procul à nobis distet. Bene: sed quaeso, vnde scis determinatam Lunae magnitudinem? & quaeso, ad hanc probandam non supponas eius distantiam, quia tunc fiet lepidus circulus. Fortè dices, ex eclipsi id ad te inferri. Sed contrà rursus, quia ipsius terrae magnitudinem seu circumferentiam, ex quâ discutris, non potes scire certò, nam quot sint lineae rectae milliaria ab vno extremo ad aliud terrae, quis certò ostendet? Secundò oportet vterius scire altitudinem Solis, de quo est noua difficultas: nam quò altior fuerit, eò minùs impediatur à terrâ ut Lunam illuminet, & quò demissior, eò magis impediatur, stante eadem Solis, Lunae, & terrae magnitudine. quomodo ergo iam hinc quidquam certi deprehendatur? Constat ergo, in hoc puncto multa dici diuinando. Omittis ergo his, ad motum calorum veniamus.